

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsako sredo popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 20.— K
pol leta . . . 10.—
četrt leta . . . 5.—
posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanje poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.
. . . dvakrat . . . 60
. . . trikrat . . . 45
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 30 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Pošta hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Ob prejemu novih službenih dohodkov se naj vsakdo najprej spomni svoje organizacije! Plačajte takoj članarino — mesečno po 4 krome — in prispevajte za rezervni sklad Zaveze!

HREN:

O potovalnih učiteljih za šolstvo.

Tovariš Potočnik podaja v 16. številki nekaj prav primernih misli k preustrojitvi šolstva in narodne vzgoje, da bi o njih razpravljali. Sedaj gradimo temelje bodočnosti, zato je treba vsestranskega preudarka in premisleka. Čeprav so mnoge zadeve nujne, vendar se ne kaže prenašati, zlasti ne na polju šolstva, na katerem bo slonel vsa bodočnost naroda.

Potočnikova misel o potovalnih učiteljih za šolstvo se mi zdi tako primerna, in take važnosti, da zasluži posebne pozornosti.

Vsi čitimo potrebo ožjega stika med šolo in domom, mi vzgojitelji in starši. Koliko neprimerno bi izostalo obojem, ako bi razumela ena stranka stališče druge stranke, ako bi poznali starši smotre in pota, po katerih mora stopati učitelj vzgojitelj mladine, ki mu mora biti vedno in povsod glavno načelo dobrobit naroda, torej tudi njemu zaupanih otrok. — Ako smo odkriti, moramo priznati, da naše ljudstvo še ne stoji tako visoko v izobrazbi, da bi splošno samo uvidevalo važnost šole in vzgoje. Seveda ni temu krivo ljudstvo samo, ampak največ je temu kriv prejšnji sistem, ki je imel vedno in povsod pred očmi korist in dobrobit nemške države in njenih predstaviteljev, ne pa blaginje ljudstva. Tak je bil ustroj šole, tako glavno načelo, ki mu je bilo vse podrejeno. Ali je potem čuda, da je ljudstvo videlo v učilnici — mučilnico, kar je bila tudi čisto v resnici? In učitelj je bil — hočeš, nočeš, moraš — predstavitelj tega sistema. Tako je bilo pred vojno. Tiste posamezne redke niti, ki so spajale šolo in dom, pa so se med vojno še bolj zrahljale in deloma pretrgale, česar pa ni krivo ne učiteljstvo, ne ljudstvo, ampak vojna. Treba bo torej še mnogo naporov in truda, da dosežemo ono stopnjo v tem oziru, ki smo jo zavzemali pred vojno. Kdo se je zmenil med vojno, recimo, za reden šolski obisk? Deloma je bil zaradi vojnih razmer res nemogoč, a skoro povsod bi bil lahko vključ vsem izrednim razmeram vsaj za 50 odstotkov boljši, nego je bil. Nevednežem in zanikrnežem je bila pa ravno vojna najboljša prilika za izgovor, da svojih otrok sploh niso pošiljali v šolo. Znani so mi neredki slučajji, da so otroci posameznikov ves vojni čas enostavno ostali doma brez prave in resnične potrebe. — Število analfabetov je moralo med vojno tudi pri nas grozno poskočiti, kar nam pokaže šele statistika. Temu so bile seveda krive prejšnje oblasti, ki so trpele, da so posamezniki izkoriščali izredne razmere nekaznovani, na drugi strani pa so nalagale doma ostalemu učiteljstvu vse mogoče naloge in posle, da se je moralo z vsem drugim več pečati, kakor pa s šolo. Ljudstvo je uvidelo, da oblast sama omalovažuje šolo, in se je samo ravnalo po tem. — Teh posledic ne bo lahko iztrebiti, prejšnjih predhodkov ne odstraniti. Kjer je vladala prej brezbriznost ali pa celo sovraštvo, ondi se ne more kar čez noč naseliti vnema in ljubezen. Torej bo treba dela, dela in zopet dela vse povsod.

Poglejte le malo okolo sebe in videli boste, kakšni pojmi vladajo o narodni šoli med nami ter zasledujte razne sklepe na shodih in v različnih korporacijah! Kmet zahteva šolo za sebe, torej poseben ustroj; obrtnik istotako itd. Ako bi šlo po želji takih ljudi, bi imeli toliko raznih tipov šol, kolikor imamo pokrajinskih in stanovskih potreb. Ljudstvo in tudi mnogi inteligenti še ne vedo, da je naša šola le splošna podlaga za vsa nadaljnja splošno ali strokovno izobrazbo, da je takorekoč kvas, iz katerega nastane šele pozneje posebna, določena oblika, kakor komu prija in za katero je sposoben. Narodni šoli se lahko sicer priklopijo posebni strokovni tečajji, ki jih potrebujejo stanovski ali pokrajinski interesi, a sama se ne sme nikoli diferencirati. Torej bo zopet potreba mnogo pouka, mnogo dobre volje.

Kdo naj vse to oskrbi? Da bi ljudstvo samo to uvidelo, bi morali predolgo čakati, predolgo bi morala trpeti šola na posledicah grehov, ki jih je zakrivila prejšnja oblast. Pomoč je nujna. Kdo jo naj nudi? Mar li učiteljstvo samo v svojem okraju? To bi bilo seveda najbolj enostavno. A treba je pomisliti, da ni vsak učitelj že obenem poljuden ljudski govornik, da tudi nima časa za temeljito pripravo, in kar je glavno, domačin nikoli tako ne učinkuje pri ljudstvu kakor pa tujec. Torej je treba na vsak način poiskati drugih, ki po svojem znanju, nastopu in zmožnosti zblížajo šolo in dom, da bosta stopala z roko v roki, da bosta podpirala drug drugega, da ne bo eden podiral, kar drugi zida. In to morejo oskrbeti le za to sposobni potovalni učitelji.

Po mojem mnenju bi niti ne bilo potreba v ta namen posebno sestavljenega in prevelikega aparata. Zadostoval bi mali odsek pri višjem šolskem svetu, ki bi vso zadevo organiziral ter jo vodil smotreno. Vsaka šola naj bi imela letno vsaj dva taka sestanka s starši, kjer bi dajalo domače učiteljstvo samo potrebna pojasnila, ki se tičejo lastne šole in bi jih starši zahtevali. Vse drugo bi pa opravil potovalni učitelj sam s svojimi sotrudniki. Mislim namreč, da bi se našlo povsod dovolj učiteljev in učiteljic, ki bi po svoji zmožnosti in sposobnosti bili prav pripravi, da bi jih potovalni učitelj pritegnil k tej akciji seveda v drugih krajih in proti primerni denarni odškodnini. Predpogoj je, da predavatelj pozna krajevne razmere in mišljenje ljudstva. Na vsakem takem sestanku naj bi predavala tudi ena tovarišica s posebnim ozirom na matere in o vzgoji deklic. Morda bi bilo možno vsaj marsikje, da bi nastopil ob podobnih prilikah tudi zdravnik in podal ljudstvu pouka o telesni odgoji otrok.

Naša domovina bo potrebovala zdravih, čvrstih in pametnih državljanov. Čim bolj bodo na svojem mestu posamezniki, tembolj se bo zavedala skupnost svoje naloge napram domovini in državi, tem lepše bo procvitala in nudila svojcem vse udobnosti, ki jih more nuditi dobro urejena država svojim državljanom.

Nemščina v ljudski šoli.

Živimo v Jugoslaviji, a doslej se še nismo mogli otresti duha stare avstrijske birokracije, zato nam je še vedno pred očmi nemščina kot jedino zveličalni jezik, od katerega je baje edino mogoče upati na boljšo bodočnost milega nam naroda.

Po časopisih se je vnela v zadnjem času precej živahna debata zaradi nemščine na naših srednjih šolah. Zdi se mi, da je premagalo mnenje, naj se kolikor mogoče izognemo temu predmetu na teh šolah ter naj postavimo na njih mesto rajši francoščino ali italijanščino.

Kaj pa na ljudski šoli, kjer nam je podajati narodu le elementarne nauke? Ah sodi morda ta jezik za Slovence tudi med elementarne znanosti? Po odredbi šol. oblatnje smo odslej še bolj vezani na nemščino, nego smo bili poprej pod staro vlado. Pri nas na Goriškem nismo poučevali poprej nemščine na vseh večrazrednicah. Jaz sem bil v zadnjem času na trirazrednici ter poučujem 22. leto, a doslej nisem še učil tega jezika na naši šoli. V Jugoslaviji pa bom, kot kaže, siljen lotiti se ga, sicer zlezem lahko še v kakšno neljubo disciplinaro preiskavo. Pod avstrijsko vlado bi me bili za to tudi še posebe nagradili, a v Jugoslaviji se to usteva učitelju med obligatne učne ure.

Na jezikovnih mejah se mora baje poučevati ta blaženi jezik zaradi praktičnih potreb. Kje pa so te praktične potrebe? Saj smo tu pač sami Slovenci, oziroma Jugoslovani in preko meje nimamo pa ničesar iskati, če smo tudi sosedi. Jpan, da imamo pri nas dovolj kruha, da ne bomo siljeni do sličnih korakov. Prej obratno! Dokler ne čutijo naši sosedji Nemci potrebe uvesti v svoje šole našega jezika, ne potrebujemo tudi mi njihovega pri nas. Če gre tu zaradi sosedščine, bi morali uvesti na naših šolah ne le nemščino, marveč tudi vse ostale jezike naših državnih mejnih sosedov: italijanski, madžarski, romunski, bolgarski, grški in morda še celo albanski jezik. Ako ni pa tega potreba in morda celo nemogoče, tedaj tudi nemščine ni potreba pri nas. Če je še na srednjih šolah ta jezik dvonljive vrednosti, toliko bolj menim, da je na ljudskih šolah. Sicer pa — ali moramo biti zares vedno mi one pokorne ovčice na uslugo drugim? — Pri nas bodi na vseh šolah obligaten srbohrvaški jezik, pri Srbohrvatih pa slovenski. Za srbohrvaški jezik ne potrebujem in ne vprašam jaz za svojo osebo prav nobenih nagrad, ko bi s tem tudi prekoračil število učnih ur, a nemščine ne maram poučevati principialno niti za nagrado!

Kdor hoče k nam, naj se nauči našega jezika. Našemu ljudstvu pa ni treba, da hodi preko meje! Tu imamo dovolj kruha, da nam bo še preostajal. Kdor hoče kaj več, naj si pomaga sam. Takega luksusa ni treba uganjati na naših šolah ter pomagati s tem rediti gada na lastnih prsih!

Sicer pa odredba pravi, da je uvesti nemščino le tam, kjer se jih zglašajo najmanj 15 učencev enega razreda. — Na jezikovnih mejah je s tem toliko povedano, kot da je obvezna dolžnost poučevati ta jezik na vseh večrazrednicah, ker če le s prstom mignem na to odredbo, se mi jih odzove ne le 15 na razred, marveč 115 1/2 učencev enega razreda.

V Velikovec je že prišel učitelj na manjšinsko šolo — za 35 učencev. — Avstrijskemu režimu se pa ni zdelo poprej uvesti na tej šoli slovensščine niti kot predmet za ostalih 400 otrok slovenskih velikovških staršev. Mi hočemo pa v nacionalni državi uvesti na isti šoli sedaj nemščino kot učni jezik in deloma kot učni predmet.

Porečete mi, mi hočemo biti zgled pravčnosti in nacionalne tolerance. Da, saj takšni smo bili že od nekdaj, tako da bi s svojo pravicoljubnostjo prišli kmalu

ob svojo existenco ter tako počasi izginiti z zemeljskega površja.

Ta plemenita naša odredba je gotovo tudi našim Velikovčanom dobro znana. Dober del teh je na drugi strani, od koder spuščajo na naše vrle vojake svoje ne posebno prijazne pozdrave v obliki streljav. Iz hvaležnosti pokajo v zadnjem času pa še bolj pridno nego poprej, tako da so morali naši tam nastavljeni učitelji z onim nemške-manjšinske šole vred popihati jo iz drugače prijaznega velikovskega mesteca.

Boj ne pozna rokavic in ne galantnosti. Poprej ste vladali vi, danes vladamo mi. Poprej smo morali poslušati mi vas, bilo po volji ali ne, danes poslušajte vi nas. Poprej v mednarodni državi niste hoteli upoštevati naših želj — želja večine — toliko manj se moramo čutiti dolžni mi sedaj v nacionalni državi, upoštevati želje manjšine — renegatov!

Vun iz naših šol nemščina in na nje mesto srbohrvaščina! Ne cincajmo, marveč odločno pokažimo, da smo danes gospodarji mi ter da nismo morda kakšen privešek Nemcev. Starši, ki jim je toliko pri srcu nemščina, naj si plačujejo sami tako razkošje!

Ako pa meni kdo, da nam vkljub temu ni mogoče prizanesti s to čašo grenčice, ki bo ovirala napredek in probujo obmejnega naroda, naj se vsaj specialno nagradi prizadeto učiteljstvo za te ure. Ne vem, kako more biti drugače kaj obligatnega za učiteljstvo, kar pa za učenca ni.

Italijani nam obljublajo, da bodo v teku 10 let poitalijančili vse naše zavedne Primorce; mi pa ne bomo n a t a n a č i n poslovenili ali — bolje rečeno — dovedli do narodne zavednosti našega nezavednega obmejnega ljudstva niti v 10-krat tolikem času! S tem dosežemo le, da bodo hirali naši obmejni kraji ter se ohranijo še vedno zreli za eventualni prestop čez mejo ob morebitni dani priliki.
— France.

IVAN ROBNIK:

Zdaj je čas!

Zdaj je čas, da je vsak izmed nas graditelj; zdaj je čas, da sestavljamo, primerjamo, odobravamo in ugovarjamo, pa tudi zadnji čas, da se odločimo in dovršimo delo za vedno.

Predzadnji »Učiteljski Tovarish« mi je razodel misli tov. Ljud. Potočnika o načrtu preosnove šolske in narodne vzgoje. Kakor so hvalevredni in priporočljivi njegovi nasveti glede uvedbe iger in predstev na posebnem šolskem odru v primerem prostoru, glede nameščanja potovalnih učiteljev, ki naj bi prirejali javna predavanja o vzgoji in šoli, glede nastavljanja učiteljstva in uvedbe kmetijskega pouka za prehodno dobo, tako neopravičen je njegov strah pred ravsom in kavsom s cerkvenimi činitelji zaradi nadzorovanja otrok pri mašah in verskih vajah.

Zahteva, »da mora povsod, kjer se zbirajo otroci, biti zraven pedagog«, lahko dovede tako daleč, da bo učitelj primoran nadzorovati otroke tudi na igrališčih ob vasi, trgu ali mestu, kamor jih privedejo počitnice v večjem številu. Ista zahteva pa bi lahko vodila učitelja na pašo kot višjega pastirja otrok in živine.

Nič se ne strašite, ako pravim, da kot vzgojitelj podpiram in gojim v šoli le tisto našo vero, ki je moralna po vsebini in sredstvih, torej je pravo vzgojno sredstvo. Ne poznam pa nobenega takta in pietete do kakršnegakoli piškavega oreha, ki ga